Проців Олег

Історія та сьогодення мисливства міста Івано-Франківська

Може комусь і буде здаватись дивною навіть сама назва статті, так як міста не мають своїх мисливських угідь. Але у місті проживали і проживають мисливці, які полюють біля міста, гуртуються в мисливські товариства, тут зосереджені адміністративні організації, які впливали і впливають на організацію мисливства воєводства (області).

Що може бути кращим для міської людини, будні якої оточені будинками та бруківкою, ніж перенестись на лоно природи та ще й повернутись додому із мисливським трофеєм. Так розмірковувала мисливська еліта Станіславова (з 1962 року м. Івано-Франківськ), створюючи у 1880 році перше на той час «Товариство мисливців у Станіславові». На відміну від сучасної еліти, яка складається з чиновників та директорів, до тодішньої входили і ремісники (м'ясники, слюсарі, ковалі). Статут товариства був затверджений Галицьким намісництва рескриптом № 14514 від 9 вересня 1880 року. На своїх початках товариство налічувало 15 членів, яких очолював Ян Майєр. Членські внески складали 0,8 австрійських крон на місяць. Товариство займалось організацією полювань, орендою права полювання у декількох гмінах, вибираючи найдешевші мисливські угіддя. Головним чином полювання відбувались із собакою на зайця, а найулюбленішим методом полювання було полювання із засідки. На рік організовувалось 2-3 колективні полювання. Дичину найчастіше здавали м'яснику Йозефу Страуху, смаковиті вироби якого ділились між членами товариства.

Із зміною керівництва 20 жовтня 1895 року запроваджено нові порядки, членські внески було підвищено до 2,20 крони. Новий голова – доктор (вчений-хімік) Альфред Байль особисто запровадив ведення статистики добування дичини, контролював мисливських охоронців. Більше того, було вигнано багато членів товариства, які порушували правила полювання, а також мисливську етику. Для врегулювання полювання було запроваджено

правило: показувати взаємно один одному під час полювання посвідчення, які були зобов'язані мати всі члени товариства та мисливські охоронці.

Окремим розпорядженням визначалось, що до обов’язків мисливської охорони належало знищення тварин-шкідників, за що вони отримували відповідну премію – значно більшу, ніж коштували набої для добування дичини. Рішення про суму премій приймалось на зборах товариства.

За десятилітній період (з 1895 по 1905 рік) товариство конфіскувало у браконьєрів 52 одиниці зброї, дуже багато капканів та петель, до суду було подано 15 справ щодо браконьєрства.

Заслуговує на увагу також рівень розведення дичини. Зокрема, у 1899 році закуплено 45 живих зайців вагою більш як 100 кг для відсвіжування крові на площі 12 тис. моргів мисливських угідь. Окрім зайців в угіддя випускались куріпки, фазани. Проте спроби вирощувати фазанів у природі виявилась невдалою.

Слід сказати, що визначення чисельності мисливських тварин шляхом обліку почала застосовуватись на землях Галичини лише з 30-х років ХХ століття. Про чисельність дичини судилось з того, яку кількість дичини було добуто під час полювання із зазначенням чисельності мисливців-учасників, кількості рушниць, промахів, тощо. Отож, як відзначалось у тодішній пресі у 1900 році за два дні колективного полювання кількістю 15 стволів були добуті 1 лисиця і 4 зайці, а вже наступний раз з такою ж кількістю рушниць добуто 18 зайців. У протоколі полювання за 20 листопада 1903 року відзначалось, що 20 рушницями добуто 105 зайців, 14 лисиць, одну качку і то лише у двох нагінках. В середньому добрий мисливець за день полювання міг вполювати 6-8 зайців.

Наступним керівником товариства стає 1 червня 1905 року старший судовий радник Володимир Мандичевський. Із зміною керівника товариства змінюється і філософія його діяльності, а саме, товариство набирає рис аристократичності та елітарності. В цей період в ряди товариства поповнюють всі вищі офіцерські чини Станіславова на чолі з генералом. Ця

мисливська громада добре здружена. В першу та третю неділю кожного місяця запроваджуються спільні вечері для членів товариства. Встановлювались правила, що за кожного добутого зайця мисливському охоронцеві сплачувалось 0,5 крони (для порівняння: один кілограм волов’ячого м’яса на ринку коштував біля однієї крони). Робота на ниві розведення дичини давала свої результати. Зокрема, товариство орендувало мисливські угіддя біля міста Коломиї (біля 70 кілометрів від Станіславова). Виходячи з тодішніх транспортних можливостей, пересування здійснювалось на бричках і було досить таки втомливим для мисливців, тому полювання проводилось два дні підряд.

Сучасник може лише позаздрити результатам полювання у Турці біля Коломиї у 1909 році. Практично кожного разу за два дні полювання членами товариства добувалось більше як 600 зайців, 65 козуль і 12 лисиць. Одним із мисливців – Адамом Горецьким був поставлений своєрідний рекорд за день: 36 зайців (при чому 10 – з одного номера), 5 козуль (3 – з одного номера) та дві лисиці. Слід сказати, що за промахи на полюванні був запроваджений штраф.

У 1914 році у бурхливу діяльність товариства втрутилась Перша світова війна. Члени товариства під час війни використовували весь свій вплив на магістрат та Червоний Хрест, вживали всіх заходів, щоб військові не полювали. Ці зусилля увінчались успіхом і керівництво військ видало відповідний наказ, яким забороняло полювання армії на околицях Станіславова. Варто зазначити, що під час воєнних дій більше за все збитків завдали не воєнні баталії, а відсутність контролю зі сторони влади за місцевими браконьєрами.

Після закінчення війни – 10 березня 1918 року відбулись перші збори товариства Станіславських мисливців. На зборах було вирішено продовжити діяльність товариства, яку порушила війна. А вже станом на 31 січням 1930 року у товаристві нараховувалось 43 члени. Всього за час існування товариства з 1880 по 1930 рік у ньому перебувало 196 осіб. 15 червня 1930

року Товариство мисливців у Станіславові святкувало своє 50-річчя. З цієї нагоди видано книгу «Півстоліття» об′ємом 35 сторінок. Її автор – Адам Горецкий з дев'ятилітнього віку ходив на полювання разом із членами мисливського товариства.

Крім Товариства мисливців Станіславова у місті початку XX ст. з'явилось ще кілька мисливських організацій. Так, у 1901 році організовується мисливське товариство «Кнєя» (з польської – гущавина). Відповідно до затвердженого статуту основною ціллю товариства було раціональне ведення мисливського господарства та догляд за дичиною, поширення мисливського спорту.

У 1925 році у Станіславові засновується українське мисливське товариство «Ватра», оскільки мисливці гуртувались за національною ознакою через шовіністичну політику Польщі. Відповідно до статуту основна мета діяльності товариства полягала у допомозі державі дотримуватись чинного мисливського закону та у відстежуванні порушників цього закону; у допомозі власникам полювання в охороні мисливських угідь; у розвитку шляхетного ловецького спорту, зокрема, через видання відповідної літератури; у допомозі членам товариства у набуванні мисливських угідь; в організації полювання без шкоди для мисливського господарства; у догляді за угіддями, які мають малу кількість дичини, для піднесення її стану; у знищенні шкідників відповідно до мисливського закону.

Члени цього мисливського товариства поділялись на три різні статуси: звичайні члени, члени-прихильники, почесні члени. Звичайним та прихильним членом міг бути кожен громадянин з бездоганною поведінкою та вправний у мисливстві. Почесним членом міг бути лише той, хто через заслуги перед товариством спричинився до його піднесення. Звичайних членів керівництво товариства приймало голосуванням прямою більшістю. Також умовою вступу було поручительство двох членів товариства.

Слід зазначити, що у Станіславові також вперше у II Речі Посполитій був організований «Синдикат мисливських товариств в Станіславові», до якого

могли належати і інші мисливські товариства, які діяли у Станіславівському воєводстві. Основним завданням синдикату було вирішення конфліктів при оренді мисливських ревірів та при веденні мисливського господарства на території воєводства.

Сумнозвісним залишається факт, що дані товариства, які не припиняли свою діяльність навіть під час Першої світової війни, змушені були закритись у вересні 1939 року з приєднанням Галичини до складу Радянського Союзу. Більше того, справи товариства були здані в архів, де вони до цього часу зберігаються з грифом «Буржуазное товарищество». З пануванням на землях Галичини комуністичного режиму зроблено все, щоб затерти славну мисливську історію, культуру, звичаї місцевого населення. Тож невипадково сучасні, вже Івано-Франківські мисливці стоять виключно на традиціях УТМР, яке було організоване за рішенням Комуністичної партії.

Великим здобутком для мисливства Станіславова став його вклад у розвиток мисливської науки. Зокрема, Станіславівський воєвода (аналог сучасного голови облдержадміністрації) – доктор Моравський виступив з ініціативою про створення мисливського інституту у своєму воєводстві, діяльність якого буде поширюватися на цілу Польщу. Як довідуємось з статуту, затвердженого 28 квітня 1928 року, була організована акціонерна спілка під назвою «Перший польський мисливський інститут». Офіс інституту розмістився у м. Станіславові. Можна було організовувати філії інституту без обмежень.

Основними завданнями інституту було поширення культури та мисливської етики через видавництво друкованої продукції; організація конкурсів та мисливських виставок як в Польщі, так і за кордоном; опіка за мисливськими господарствами членів інституту; боротьба із захворюваннями мисливських тварин; ведення родовідних книг мисливських порід собак; навчання мисливського персоналу; організація полювань, а головним чином – відлову живої дичини для відсвіжування крові; організація експорту дичини; ведення статистичних мисливських даних.

Слід сказати що сучасний Івано-Франківськ не втратив славних традицій розвитку мисливської науки. В Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника на факультеті лісове господарство готують випускаються в рік 30 фахівців. Серед інших дисциплін їм викладають предмет «Мисливствознавство». Також у місті під керівництвом Василя Івановича Парпана функціонує Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва. Безпосередньо проблемами мисливства займається кандидат біологічних наук Микола Степанович Гунчак, який довгий час був головою Івано-Франківської обласної організації УТМР. Ним опубліковано 80 наукових статей на мисливську тематику. Він завжди з охотою надає практичні поради як користувачам мисливських угідь, так і працівникам управління лісового та мисливського господарства.

У сучасний стан розвитку мисливства швидкою ходою втрутився науково-технічний прогрес. Мисливці Івано-Франківська не організовують власні мисливські товариства, а завдяки доступності транспорту мають можливість полювати у різних користувачів мисливських угідь області та поза її межами. Проте наші вигоди і зручності мають і дещо гіркуватий присмак: занедбуються мисливські традиції, історія, культура, яка об’єднувала перші мисливські товариства міста Станіславова.

Проців О.Р. Історія та сьогодення мисливства міста Івано-Франківська/Олег Проців// Полювання та риболовля. – 2012. – №10(13) липень. – С. 19